

Перелік використаних джерел.

1. ISO 14001 «Environmental management systems» [Електронний ресурс].
Режим доступу: <http://www.iso.org>
2. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Ярецьковська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017.– 134 с.

УДК 342.3

Юрченко Л. І.

д.філос.наук

професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін

Гонтаренко Л. О.

к.психол.наук,

доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін,
Національний університет цивільного захисту України

ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ В АСПЕКТІ ПРАВ ПРИРОДИ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Своєчасність даної роботи полягає в тому, що у глобальному світі проблеми природокористування стають все більш актуальними, а конфлікти між потребами людини та потребами природи стають більш нагальними. Відсутність ефективних інструментів для прийняття законодавства з питань природокористування не на користь захисту довкілля. Поряд з цим, нищівне руйнування навколишнього середовища у результаті соціально-політичних протистоянь стає все більш серйозним викликом для суспільства, що потребує розробки ефективних правових механізмів вирішення. Результати даної роботи

можуть стати підґрунтям для розробки нових правових механізмів, які забезпечать захист прав людини та прав природи на рівні Закону та допоможуть уникнути протиріч між ними.

Тематика прав природи має давню історію у науковому дискурсі про захист навколишнього природного середовища. Вона стосується питання про те, як відносини між природою та людиною повинні бути збалансовані з точки зору захисту прав обох сторін.

Крістофер Стоун – юрист та філософ, підкреслює взаємозв'язок між правами природи та правами людини, всерйоз вважає, що нам слід надати Законні юридичні права і свободи лісам, океанам, річкам та іншим так званім природним об'єктам навколишнього середовища та природи в цілому [1].

Пітер Сінгер взагалі ставить під сумнів святість людського життя. Філософ звертає увагу на те, що людина повинна визнавати свою відповідальність перед природою та тваринами. Сінгер закликає до відповідальної поведінки відносно тварин та навколишнього середовища та до усунення «видової» дискримінації. [2]

ValPlumwood – австралійська екологічна філософія, антропоцентристка, розробляє ідею «екологічної справедливості», яка включає в себе права природи та підвищення ступеня відповідальності людини перед природою [3].

Проте, деякі аспекти цієї теми залишаються недослідженими, а саме: практичні аспекти механізмів створення нормативних актів, які регулюють взаємодію з природою таким чином, щоб досягти мети забезпечення гармонійної взаємодії. Аналіз існуючих законів та міжнародних актів, що регулюють відносини між людиною та природою дозволило встановити наступне.

Законодавство країн з різних континентів має схожості у регулюванні відносин між людиною та природою. Закони зазвичай забезпечують захист природи та довкілля від негативного впливу людини. сталих ресурсів для майбутніх поколінь та прав людини на здорове довкілля. Можна констатувати і відмінності. Наприклад, у Європі та Америці, більш активно використовують

принцип «забезпечення передбачуваності» для регулювання відносин між людиною та природою. Українське законодавство в основному акцентує увагу на відповідальності за порушення прав природи та довкілля, зокрема, на стягненні шкоди за негативний вплив на довкілля. Ще одна важлива відмінність полягає у використанні різних підходів до питання прав людини та прав природи. У більшості країн світу права людини мають пріоритет над правами природи, в той час як в деяких країнах, таких як Болівія та Еквадор, права природи розглядаються як рівні правам людини та є обов'язковими для захисту. Українське законодавство встановлює деякий баланс між правами природи та правами людини на користь останньої. Вирішення протиріч між правами людини та правами природи може бути складним завданням, оскільки вони часто конфліктують один з одним.

Однак, авторами вбачаються певні шляхи їхнього вирішення:

- забезпечення гарантій прав захисту природи, в тому числі принципів сталого розвитку на рівні Конституції. Це забезпечить прийняття інших нормативних актів в межах, що не суперечать Конституції;
- забезпечення діалогу між різними сторонами протистояння: з однієї сторони – природокористувачів, з іншої – представників громадськості, експертів;
- передбачення екологічних податків та навпаки економічні привілеї, що стимулюватимуть збереження природних ресурсів;
- передбачення обов'язкових дій, направлених на відновлення природного ресурсу;
- проведення науково-екологічної експертизи нормативного акту, що дозволить виявити можливі негативні наслідки прийняття цього акту для природного середовища;
- визначення порядку контролю за природокористуванням та відповідальності за порушення Закону з конкретними санкціями.

Ці заходи є механізмами, що на стадії прийняття актів стануть гарантом забезпечення балансу прав людини та прав природи а також захисту природного довкілля.

Перелік використаних джерел.

1. Стоун К. Чи повинні дерева мати права? URL: <https://researchwrit.files.wordpress.com/2011/01/article-c-stone-should-trees-having-standings.pdf> (дата звернення: 01.04.2023).
2. Сінгер П. Визволення тварин. Нова етика нашого поводження з тваринами. 4-те вид. Нью-Йорк: HarperCollins, 2009. 480 с. URL: <https://grupojoventl.files.wordpress.com/2019/10/peter-singer-animal-liberation-1.pdf> (дата звернення: 01.04.2023).
3. Plumwood V. Екологічна культура: Екологічна криза розуму. Нью-Йорк. Routledge, 2002. 81 с. URL: (дата звернення: 01.04.2023). <http://www.humanecologyreview.org/pastissues/her101/101bookreviews.pdf>